

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Центр патріотичного виховання молоді
Білоцерківського національного аграрного університету
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін
Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін**

Матеріали круглого столу:
**«Конституція України:
історія, сьогодення, перспективи»**

24 червня 2021 року

Біла Церква
2021

Особливістю трансформаційних перетворень в Україні є те, що процес побудови постіндустріального суспільства у інформаційне співпадає зі стратегічною метою вступу до Євросоюзу. Цей процес відбувається як у правовій, так і моральній сфері. Втрата морально-етичних засад спонукає державу і громадянське суспільство шукати засоби і методи правової регламентації з метою ефективного врегулювання суспільних відносин. Разом з тим сьогодення вимагає глибокого осмислення Основного Закону аби конституційні норми відповідали сучасним викликам та моральним цінностям сучасного суспільства та оптимально використовувались і спрямовувались у прогресивне русло процесів державотворення. Тим більше, що Конституція України у деяких її положеннях неоднозначно сприймається різними політичними силами та верствами суспільства.

Моральні основи Конституції України припускають таку її побудову й практику застосування, яка базується на нормах, принципах і вимогах моральності та моралі. Конституційні норми, що не відповідають нормам моральності, будуть сприйматись у суспільстві як несправедливі й неефективні у правозастосовній діяльності. Варто зазначити, що у чинному законодавстві є окремі посилання на моральність та моральні засади суспільства, зокрема: в статті 35 Конституції України йдеться про таке, кожен має право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Проте таких норм не достатньо.

З правової та моральної точки зору неврегульованими залишаються актуальні питання сьогодення: діяльність Інтернет видань, відсутність належного захисту національних інформаційних ресурсів, відсутні гарантії інформаційної безпеки особистості й суспільства. Тому нагальною задачею для України є розроблення належного правового забезпечення та внесення змін до Основного закону з тим, щоб привести його та відповідне конституційне законодавство у відповідність до викликів сучасності, вироблення дієвих механізмів захисту власного інформаційно-культурного простору, формування розвиненої національної свідомості та державно-політичної ідентичності, збереження культурно-історичної самобутності.

Такий широкий спектр проблем, породжуваних побудовою інформаційного суспільства та зміною моральних ідеалів, цінностей тягне за собою необхідність внесення змін до Основного закону зокрема при забезпеченні права на інформацію та впливу її на правову дійсність, захист духовного життя людини і суспільства в умовах неконтрольованого інформаційного потоку, формування та розвиток правової культури в інформаційному суспільстві, інформаційне насильство та інформаційна безпека.

УДК 342.41

НІКІТЕНКО О.І., д-р юрид. наук, професор, Заслужений юрист України, кафедра публічно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет
oleksandmikitenko2021@gmail.com

Конституція України гарант права і свободи людини та їх гарантії

За роки, що минули після прийняття Конституції України нашою державою пройдено непростий шлях. Розвиток держави в складних соціально-економічних умовах при постійній нестабільності, значних суперечностях між законодавчою і виконавчими владами та деяких інших негативних факторах справа не з легких.

Так, 4 грудня 1990 р. відбулося засідання Конституційної комісії Верховної Ради України, на якому було розглянуто проект Концепції нової Конституції України, розроблений робочою групою Конституційної комісії.

Відповідно до Концепції Конституція мала ґрунтуватися на Декларації про державний суверенітет України, розвивати і конкретизувати її положення. Україна, зокрема, визначалася як суверенна держава, суть якої - становлення влади народу. Повновладдя народу мало здійснюватися на основі Конституції як безпосередньо, так і через депутатів, обраних до Верховної Ради України, а також через органи місцевого самоврядування.

Основним об'єктом конституційного регулювання і захисту Конституції визначалися людина, її права і свободи як найвища соціальна цінність. Так, передбачалося проголошення прав громадян, які раніше не закріплювались у нашій Конституції: право на недоторканність життя, право на свободу думок і переконань, право на одержання та поширення інформації, право на компенсацію матеріальної та моральної шкоди, завданої громадянину незаконними діями держави, державних органів і посадових осіб, право на матеріальну компенсацію в разі незаконного затримання, арешту, засудження, поміщення у психіатричний заклад, право громадян на свободу пересування та вибір місця проживання, право залишати країну та повертатися до неї тощо.

Слід зазначити, що у ході обговорення Концепції виявилися різні підходи до окремих її положень. Зокрема, активно дебатувалися питання про назву нашої держави (Україна, Республіка Україна, Українська радянська республіка), про форму державного правління (президентська або парламентська), про структуру Верховної Ради (одно- чи двопалатна), про місце і призначення прокуратури, Рад народних депутатів у системі органів державної влади, про необхідність відмови від імперативних депутатських мандатів і переходу до вільних та інші.

З метою широкої і всебічної апробації розробленого проекту Концепції нової Конституції Президія Верховної Ради Української РСР прийняла постанову від 18 березня 1991 р. «Про проведення республіканської конференції на тему «Концепція і принципи нової Конституції Української РСР». Конференція, яка відбулася 18 - 20 квітня 1991 р., виробила ряд цікавих і конкретних рекомендацій.

22 травня 1991 р. Верховна Рада розглянула Концепцію нової Конституції України і доручила Комісії по розробці нової Конституції доопрацювати її з урахуванням обговорення і винести її на схвалення Верховної Ради, яке відбулося 19 червня 1991 р.

Характеризуючи структуру проекту Конституції України, слід зазначити, що він складався з преамбули і дев'яти розділів з наступними назвами: розділ перший «Засади конституційного ладу», розділ другий «Права людини і громадянина», розділ третій «Громадянське суспільство і держава», розділ четвертий «Територіальний устрій», розділ п'ятий «Державний лад», розділ шостий «Кримська Автономна Радянська Соціалістична Республіка», розділ сьомий «Національна безпека», розділ восьмий «Охорона Конституції», розділ дев'ятий «Порядок змін і доповнень Конституції і конституційних законів». Передбачалось, що в цих розділах будуть закріплені норми двадцяти шести глав.

Відповідно до схваленої Концепції 1 липня 1992 р. Верховною Радою України був розглянутий проект нової Конституції нашої держави. Було прийняте рішення винести його на всенародне обговорення. За декілька місяців до комісії надійшло майже п'ятдесят тисяч зауважень і пропозицій.

8 жовтня 1993 р. Верховна Рада прийняла постанову, відповідно до якої проект нової Конституції мав бути доопрацьований за результатами всенародного обговорення та обговорення у Верховній Раді України. Остаточний варіант проекту нової Конституції України, доопрацьований Конституційною комісією, був датований 26 жовтня 1993 р. Таким чином, саме в цей день практично завершився перший етап конституційного процесу в Україні.

Ці та інші фактори обумовили розробку і укладення Конституційного Договору між

Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування на період до прийняття нової Конституції України», який було підписано 8 червня 1995 р.

Конституція закріплює в Україні засади державної політики, спрямованої перш за все на забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя. Вона заклала серйозні підвалини для розвитку і зміцнення демократичної, соціальної і правової держави, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Через зміст Конституції проводиться надзвичайно цінна і гуманна ідея про те, що саме держава функціонує для людини, відповідає перед нею за свою діяльність, а не навпаки. І це є головним обов'язком. Ми вже сьогодні усвідомлюємо, що інакше і не повинно бути. Адже Український народ є джерелом влади, яку він реалізує через відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Тому держава з її апаратом повинна служити, перш за все, своєму народові.

До речі, на конституційному рівні закріплене положення про те, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Причому органи законодавчої, виконавчої та судової влади є незалежні і здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України. Тут хотілося б звернутись до історії законотворення в Україні і згадати відомий документ «Пакти й Конституції законів та вольностей Війська Запорізького», написаний ще гетьманом Війська Запорізького Пилипом Орликом і прийнятий 5 квітня 1710 р. На думку як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців, це була перша європейська конституція у сучасному її розумінні. І це справді так. Адже в ній уже на той час було закріплено й реалізовано ідею поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Пройшло майже триста років і це положення відтворене у нашій новій Конституції [1, с. 4-10].

На пленарному засіданні Конституційної асамблеї 6 грудня 2012 р. було визначено поняття щодо системи правоохоронних органів у сфері здійснення реформаційних процесів правоохоронної діяльності в Україні та унормуванні правового статусу правоохоронних органів в Конституції України. Перш за все, потребує з'ясування сутності терміну «правоохоронні органи», виявлення їх функціонального призначення і, виходячи з цього – визначення системи цих органів.

Поняття «правоохоронні органи» набув широкого вжитку після прийняття Конституції України ч. 3 ст. 17 яка поклала забезпечення державної безпеки і захист державного кордону на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначається законом. Так, зараз в українському адміністративному праві налічується від 17-ти до 80-ти правоохоронних органів залежно від конкретного змісту, який вкладається в розуміння «правоохоронні функції» і заснованих на ній критеріїв класифікації.

Поняття «правоохоронні органи» є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві, внутрішньо суперечливим і надмірним за обсягом. Це поняття також відрізняється своєю безпредметністю в Конституції та законах України, відсутністю суб'єктного складу, у зв'язку з чим виникає певна конкурентність термінів – «правоохоронні органи», «правозахисні органи», «органи кримінальної юстиції».

Не може допомогти з поняттям правоохоронних органів чинне законодавство. Воно визначає правоохоронні органи шляхом їх конкретного переліку щодо Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. яким розширено перелік за рахунок включення до нього й інших органів виконавчої влади, які здійснюють правоохоронні, контрольні та правозастосовні функції [2, с. 3]. Правоохоронна система України сьогодні не здатна ефективно виконувати покладені на нею державою функції та завдання щодо забезпечення внутрішньої безпеки України від внутрішніх і зовнішніх загроз [3, с. 5].

Список використаних джерел:

1. Коментар до Конституції України / за ред. В. Ф. Опришка. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996 р. 376 с.
2. Тацій В. Я. Доповідь комісії з питань правоохоронної діяльності на пленарному засіданні Конституційної Асамблеї. Київ, 2012 р. 20 с.
3. Нікітенко О. І. Теоретичні проблеми удосконалення забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами : монографія. Херсон, 2011. 400 с.

УДК 351:35.086

САФРОНЕНКО В.М., директор
ТОВ Навчально-наукова академія «Правова освіта»
vasden25@gmail.com

Конституційно-правова відповідальність Президента України

На сучасному етапі розвитку юридичної науки є посилення уваги до проблем конституційно-правової відповідальності. Великий інтерес до цієї тематики обумовлений багатьма факторами, зокрема необхідністю забезпечення правопорядку та конституційної законності, зміцнення верховенства права та закріплення ефективного механізму охорони основоположних конституційних цінностей. Проблема відповідальності Президента України набуває сьогодні особливої уваги, адже він є гарантом прав і свобод людини, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, захисником держави в цілому.

Конституційно-правова відповідальність – це вид юридичної відповідальності, якому притаманні такі ознаки: 1) вона є наслідком правопорушення; 2) відповідальність пов'язана із реалізацією санкцій, які встановлені у нормах права.

О. Совгиря, Н. Шукліна до специфічних ознак конституційно-правової відповідальності відносять: 1) конституційно-правова відповідальність спрямована на правову охорону Конституції України; 2) вона часто межує з політичною відповідальністю; 3) не існує єдиної процедури застосування [1, с.37].

Отже, конституційно-правова відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який існує у сфері конституційно-правових відносин, має специфічних суб'єктів та є провідною гарантією захисту і реалізації конституції.

Детально регламентована конституційно-правова відповідальність (процедура імпичменту) Президента України у ст.111 Конституції України та Законі України «Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент)» №39-IX від 10 вересня 2019 року. Цей Закон відповідно до статей 85, 108, 111, 151 Основного Закону визначає правові та організаційні засади притягнення Президента України до конституційно-правової відповідальності шляхом усунення з поста в порядку імпичменту.

Конституція України передбачає конституційно-правову відповідальності Президента України – дострокове припинення його повноважень шляхом усунення з поста в порядку імпичменту (п.3 ч.2 ст. 108 Конституції України). У нашому законодавстві процедура імпичменту відноситься тільки до посади Президента України. Згідно з нормами 111 статті Основного Закону Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в разі вчинення ним державної зради або іншого злочину [2].

Питання про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту ініціюється більшістю від конституційного складу Парламенту, тобто не менше ніж 226 народними депутатами України. Підставою для ініціювання імпичменту є письмове подання, яке підписується більшістю народних депутатів та їх підписи не відкликаються.

ЗМІСТ

Бровко Н.І. Моральний зміст конституційних норм: проблеми правового регулювання при побудові інформаційного суспільства в Україні.....	3
Нікітенко О.І. Конституція України гарант права і свободи людини та їх гарантії.....	4
Сафроненко В.М. Конституційно-правова відповідальність Президента України.....	7
Сокиринська О.А. Порухення прав дитини через участь у збройних конфліктах.....	8
Макарчук В.В. Деякі конституційно-правові аспекти забезпечення національної безпеки і оборони України.....	9
Малишко І.В. Доказування в конституційному судовому процесі.....	12
Росавицький О.О. Історична сутність та значення Конституції Пилипа Орлика.....	13
Мельник О.Г. Сутність та значення закріплення в Конституції України положень щодо курсу України на членство в Європейському Союзі та НАТО.....	15
Поляруш-Сафроненко С.О. Децентралізація муніципальної влади України в сучасному конституційному процесі.....	16
Єфремова І.І. Проблеми реалізації конституційного права на психічне здоров'я.....	18
Настіна О.І. Медіація та захист прав суб'єктів господарювання: конституційно-правовий аспект.....	19
Самойлович А.А. Про конституційне закріплення до європейського та євроатлантичного курсу України.....	20
Обіюх Н.М. Конституційно-правові засади захисту прав суб'єктів підприємництва в сучасних умовах.....	21
Ломакіна І.Ю. Забезпечення конституційного права на працю в сільському господарстві.....	22
Мельник В.О. Окремі аспекти реалізації Конституційного права на якісне дитяче харчування.....	24
Ковальчук І.В. Конституційний обов'язок сплати податків, як детермінанта правового статусу платника податків.....	25
Пахомова А.О. Особливості конституційного права на судовий захист.....	27
Ярмоленко Ю.В. Конституційно-правовий договір.....	29
Кононюк П.О. Екологічна міграція : конституційно-правові аспекти.....	30
Петрук Н.В. Конституційно-правова відповідальність.....	32
Обертос О.С. Порухення територіальної цілісності та недоторканості України в сучасних умовах: конституційно-правовий аналіз.....	34
Діденко В.А. «Система стримувань і противаг» як засіб реалізації принципу розподілу влади.....	36
Ткаченко Т.Д. Хабарництво як вид прояву корупційних діянь проти Основного Закону України – Конституції.....	38